

Наша Слова

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 2 (1101) 9 СТУДЗЕНА 2013 г.

Дарагія сябры "Нашага слова"!

У гэтым квартале адбылося некаторое сезоннае павышэнне колькасці падпісчыкаў, але заслуга ў гэтым перш за ўсё г. Менска, Менскай, Берасцейскай і Гомельскай абласцей. Асабліва трэба адзначыць Слуцка-Салігорскі рэгіён, які аднавіў і нават палепшыў сваю колішнюю пазіцыю. Трэба адзначыць Берасце, Баранавічы, Віцебск, Жыткавічы, Гародню і Гарадзенскі раён, які стабільна павышае падпіску. Прадаўжае радаваць Кіраўск.

Кастрычнік Студзень

Кастрычнік Студзень

Берасцейская вобласць:	Ст. Дарогі р.в.	-	-
Баранавічы р.в.	16	19	
Бяроза р.в.	4	9	
Белааэдрск р.в.	1	1	
Бярэсце гор.	11	15	
Ганцавічы р.в.	1	1	
Драгічын р.в.	1	2	
Жабінка р.в.	1	1	
Іванава р.в.	2	2	
Івацэвічы р.в.	9	9	
Камянец р.в.	2	2	
Кобрын гор.	1	1	
Лунінец гор.	2	2	
Ліхавічы р.в.	1	-	
Маларыта р.в.	1	1	
Пінск гор.	10	10	
Пружаны р.в.	8	10	
Столін р.в.	1	2	
Усяго:	72	87	

Віцебская вобласць:	Ст. Дарогі р.в.	-	-
Бешанковічы р.в.	3	1	
Браслаў р.в.	2	1	
Віцебск гор.	22	26	
Віцебск РВПС	2	3	
Верхнедзвінск р.в.	5	5	
Глыбоке р.в.	6	5	
Гарадок р.в.	5	4	
Докшыцы р.в.	1	2	
Дуброўня р.в.	1	2	
Лізьна р.в.	1	1	
Лепель р.в.	2	2	
Міёры р.в.	2	2	
Новаполацк гор.	18	13	
Орша гор.	2	1	
Полацк гор.	9	7	
Паставы р.в.	13	14	
Расони р.в.	1	1	
Сянно р.в.	2	1	
Талачын р.в.	1	1	
Ушачы р.в.	2	2	
Чашнікі р.в.	1	1	
Шаркоўшчына р.в.	7	5	
Шуміліна р.в.	-	-	
Усяго:	108	100	

Менская вобласць:	Ст. Дарогі р.в.	-	-
Беразіно р.в.	3	2	
Барысаў гор.	7	6	
Вілейка гор.	2	1	
Валожын гор.	6	7	
Дзяржынск р.в.	6	5	
Жодзіна гор.	4	4	
Клецк р.в.	-	1	
Крупкі р.в.	4	5	
Капыль р.в.	-	-	
Лагойск	3	4	
Любань р.в.	-	1	
Менск гор.	265	296	
Менск РВПС	10	9	
Маладечна гор.	14	13	
Мядзель р.в.	3	3	
Пухавічы РВПС	4	5	
Нясвіж р.в.	1	-	
Смалявічы р.в.	2	1	
Слуцк гор.	7	21	
Салігорск гор.	72	75	

ISSN 2073-7033

 9 772073 703003 >
 Усяго: 85 83
 Усяго на краіне: 916 978

Гародня за беларускую мову

У Гародні на билбордах з'явілася рэклама ў падтрымку беларускай мовы. Іх можна пабачыць на вуліцах Калініўскага, Соламавай, Кляцкова. Нічога падобнага раней у Гародні не было. Паводле спецыяліста аддзела ўпраўлення архітэктуры і

горадабудаўніцтва Гарадзенскага гарвыканкаму, заказчыкам і распрацоўшчыкам рэкламы з'яўляецца Міністэрства культуры Беларусі.

Міхал Карневіч.

120 гадоў з дня нараджэння Канстанцыі Буйло

Канстанцыя БУЙЛО, сапр.: Констанцыя КАЛЕЧЫЦ (11 па іншых крыніцах 14 студзеня 1893, Вільня - 4 чэрвеня 1986) - беларуская паэтэса. Нарадзілася ў сялянскай сям'і. Скончыла кароткатэрміновую настаўніцкую курсы ў Вільні (1914). Настаўнічала на Лідчыне. Загадвала беларускай кнігарній у Палацку (1915-1916). Пасля Каstryчніцкай рэвалюцыі працавала статыстам у Валакаламскім павятовым выканкаме рабочых і сал-

дацкіх дэпутатаў, бухгалтарам саўгаса "Даніліка". З 1923 г. жыла ў Маскве. Працавала на заводзе "Аграном", начальнікам аддзела збыту палітэхлабарсаюза, у 1940-1951 г. - начальнікам аператыўнага аддзела, затым в.а. намесніка дырэктара цэнтральнай канторы ветрынарнага забеспечэння трэста Саюзветзібрам. Сябра СП СССР з 1944.

Дэбютавала вершамі ў 1909 г. (газета "Наша ніва"). Першую кнігу "Курганная кветка" (1914, Вільня, факсімільнае выданне ў 1989) адредагаваў Я. Купала. Аўтар зборнікаў вершаў "Світанак" (1950), "Нааднолейнай зямлі" (1961), "Май" (1965), "Роднаму краю" (1973). Выйшлі Выбраныя творы (1954), "Выбранае" (1968, 1976), Выбраныя творы ў 2 тамах (1981). Напісала кніжкі вершаў для дзяцей "Юрачка" (1957), "У бляску зор" (1968), "Вясной" (1984). Многія вершы паэтэсы пакладзены на музыку. Асабліва шырокую вядомасць займела песня "Люблю", якая стала народнай. Аўтар п'ес "Кветка пагараці" (1914) і "Сягоннішні і даунейшыя" (1914, паст. ў 1921).

Вікіпедыя.

Эдуарду Акуліну - 50

Эдуард Акулін - паэт, перакладчык, бард. Нарадзіўся 7 студзеня 1963 года ў вёсцы Вялікія Нямкі на Веткаўшчыне. Скончыў Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт і аспірантуру НАН Беларусі. Працаўнічала настаўнікам, загадчыкам філіі Літаратурнага музея Максіма Багдановіча "Беларуская хатка", намеснікам галоўнага рэдактара часопіса "Першацвет", загадчыкам аддзела пээзіі часопіса "Полымя". Цяпер - галоўны рэдактар часопіса "Верасень", намеснік галоўнага рэдактара часопіса "Дзяяслой", а таксама намеснік старшыні Саюза беларускіх пісьменнікаў.

Аўтар кніг пээзіі: "Лес дзённага асвятлення" (1988), "Пляшчота ліўня" (1990), "Крыло анёла" (1995), "Радно" (2000), "Непрычалены човен" (2003), "Вітражы" (2009), дра-

ваю мудрага Коласа, ягона "збіраць камяні". Не тыя, што трываюць за пазухай, а тыя, "што губяць сілы маладыя". Дзякую Богу, сёлетнія Каляды я сустракаю не з пустымі рукамі. За гэты год я падрыхтаваў і выдаў новую кнігу вершаў "Малітва воч", запісай новы кампакт-дыск "Не магу жыць без крыл".

Лаўрэат Першага нацыянальнага фестывалю беларускай бардаўскай песні (1993). Сябар Рады і Сакратарыяту ТБМ. Пра вынікі апошняга творчага году перад піцідзесяцігодзянем Эдуард Акулін гаворыць:

- "Жыццёвы шлях прайшоўшы напалову", я згад-

каў на шляху да нашай Беларусі.

(Падборку вершаў Э. Акуліна чытае на ст. 8.)

Юбілейныя і памятныя даты 2013 года

Студзень

1 студзеня - 90 гадоў з дня нараджэння **В.А. Грамыкі** (1923 г.), беларускага жывапісца, народнага мастака Беларусі.

1 студзеня - 60 гадоў з дня нараджэння **М.Р. Прыгожіча**, доктара філалагічных навук, прафесара.

3 студзеня - 90 гадоў з дня нараджэння **Алеся Шашкова** (1923 г.), празаіка.

3 студзеня - 275 гадоў з дня нараджэння **Казіміра Нарбута** (1738, маёнтак Яшнеч 1807 г.), асветніка, філософа.

7 студзеня - 90 гадоў з дня нараджэння **В.І. Сахненкі** (1923-1973 гг.), жывапісца.

7 студзеня - 50 гадоў з дня нараджэння **Эдуарда Аляксандравіча Акуліна** (1963, в. Вялікая Нямкі Веткаўская грана), паэта.

8 студзеня - 425 гадоў з дня нараджэння **Яна Юрыя Радзівіла** (1588-1625 гг.), дзяржаўнага дзеяча ВКЛ.

9 студзеня - 60 гадоў з дня нараджэння **У.Я. Солтана** (1953-1997 гг.), кампазітара.

10 студзеня - 490 гадоў з дня нараджэння (1523 г.) у Кракаве была выдадзена пазма Міколы Гусоўскага "Песня пра Зубра".

11 студзеня - 120 гадоў з дня нараджэння **Канстанцыя Буйло** (1893-1986 гг.), паэтэса, заслужаны дзеяч культуры БССР.

13 студзеня - 100 гадоў з дня нараджэння пачаўца газеты "Беларус". Выходзіла да 30.07.1915 г.

13 студзеня - 370 гадоў з дня нараджэння **Тодара Гераніма Абуховіча** (1643-1707 гг.), мемуарыста, дзяржаўнага дзеяча ВКЛ.

13 студзеня - 70 гадоў з дня нараджэння **Міколы Чарняўскага** (1943 г.), паэта, празаіка.

17 студзеня - 160 гадоў з дня нараджэння Соф'я Кавалеўская (1863-1918 гг.), фальклорыстка, этнограф, пісьменніца.

20 студзеня - 100 гадоў з дня нараджэння **Л.К. Алексютович** (1913-2003 гг.), танцоўшчыцы, балетмайстра, заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі.

22 студзеня - 150 гадоў пачатку паўстання 1863 года ў Варшаве.

27 студзеня - 100 гадоў з дня (1913 г.) упершыню пастаўлена ў Вільні камедыя Я. Купалы "Паўлінка".

28 студзеня - 425 гадоў (1588 г.) вялікі князь літоўскі і кароль польскі Жыгімонт III зацвердзіў **Статут ВКЛ**.

28 студзеня - 70 гадоў з дня нараджэння **Міхaila Mіkalaeviča Ptašuка** (1943-2002), кінарэжысёра, народнага артыста Беларусі.

30 студзеня - 180 гадоў з дня нараджэння **Ангеліна Гіляравіч Тараўскага** (1833-1900), жывапісца-пейзажыста.

Студзень - 25 гадоў з дня (1988 г.) выйшлі ў свет навуковы і метадычны ілюстрavanы часопіс "Беларуская мова і літаратура ў школе" (з 1992 г. мае назыву "Род-

нае слова") і моладзевы часопіс "Крыпіца".

Студзень - 20 гадоў з дня (1993 г.) выйшаў у свет першы нумар навуковага, навукова-метадычнага "Беларускага гістарычнага часопіса".

Люты

1 лютага - 150 гадоў пачатку паўстання 1863 года на Беларусі і Літве, Часовы правінцыяльны ўрад Літвы і Беларусі ў гэты дзень абнароўваў Маніфест.

1 лютага - 100 гадоў з дня нараджэння **Сяргея Восіпавіча Прыйтыцкага** (1913-1971 гг.), дзяржаўнага і палітычнага дзеяча БССР.

1 лютага - 100 гадоў з дня нараджэння **А.А. Алешкі**, беларускага пісьменніка.

2 лютага - 175 гадоў з дня нараджэння **Кастуся Каляінскага** (1938-1864 гг.), развалюцыянер-дэмакрата, публіцыста, кіраўніка паўстання 1863-1864 гг. на Беларусі і ў Літве.

6 лютага - 90 гадоў з дня нараджэння **Леаніда Дзмітревіча Шчамялёва** (1023 г.), жывапісца, народнага мастака Беларусі.

8 лютага - 120 гадоў з дня нараджэння **Антона Неманцэвіча** (1893-1943), першага экзарха беларускай юніяцкай царквы выдаўца, публіцыста, педагога.

9-15 лютага - 450 гадоў з дня (1563 г.) маскоўскія войскі на чале Іванам IV Жахлівым захапілі **Полацк** і вывёлі гардлан у палон.

14 лютага - 100 гадоў з дня нараджэння **Віталя Канстанцінавіча Цвіркі** (1913-1993), жывапісца, педагога, народнага мастака Беларусі.

18 лютага - 120 гадоў з дня нараджэння **Максіма Іванавіча Гарэцкага** (1893-1938), пісьменніка, літаратуразнаўца, крытыка, фальклорыста.

20 студзеня - 80 гадоў з дня нараджэння Серафіма Андраюка (1933 г.), крытыка, літаратуразнаўца, кандыдата філалагічных навук.

11 лютага - 110 гадоў з дня нараджэння **Тодара Кляшторнага** (1903-1937), паэта.

14 лютага - 90 гадоў з дня нараджэння **Аляксандра Фёдаравіча Хацкевіча** (1923-1995), гісторыка.

15 лютага - 75 гадоў з дня нараджэння **Г.М. Малажай** (1938-2006), мовазнаўцы, літаратуразнаўцы.

17 лютага - 10 гадоў з дня нараджэння **Леаніда Ніканоравіча Ціханава** (1938 в. Малы Аланец Карэльскай АССР), гісторыка, педагога, заслужанага дзеяча навукі Беларусі.

21 лютага - Міжнародны дзень роднай мовы.

22 лютага - 110 гадоў з дня нараджэння **Антона Нічыпаравіча Сеўчанкі** (1903-1978), фізіка, акадэміка АН БССР.

22 лютага - 100 гадоў з дня пастаноўкі (1913 г.) у

нае слова") і моладзевы часопіс "Крыпіца".

Студзень - 20 гадоў з дня нараджэння **В.А. Грамыкі** (1923 г.), беларускага жывапісца, народнага мастака Беларусі.

Студзень - 25 гадоў з дня нараджэння **Антона Нічыпаравіча Сеўчанкі** (1903-1978), фізіка, акадэміка АН БССР.

22 лютага - 100 гадоў з дня пастаноўкі (1913 г.) у

Пецярбургу гуртком беларускіх студэнтаў камедыі Я. Купалы "Паўлінка" (у ролі Паўлінкі - Паўліна Мядзёлка).

22 лютага - 60 гадоў з дня адкрыцця (1953 г.) **Баранавіцкага краязнаўчага Музея** (заснаваны 24.05.1946 г.).

23 лютага - 110 гадоў з дня ў мястэчку Будслаў (цяпер Мядзельскі р-н) нарадзіўся **Вінцук Жук - Грышкевіч** (1903-1989), грамадскі і палітычны дзеяч.

24 лютага - 90 гадоў з дня нараджэння **I.M. Глебаў** (1923-1986), скульптара.

24 лютага - 75 гадоў з дня нараджэння **I.U. Скурко** (1938-1989), беларускага паэта, кінадраматуруга, перакладчыка.

27 лютага - 125 гадоў з дня нараджэння **Я.Я. Бялевіча** (1888-?), дзеяча беларускага нацыянальнага руху.

Сакавік

1 сакавіка - 70 гадоў з дня нараджэння Уладзіміра Генрыхавіча Пецюковіча

(1913 г.), паэта-песенніка.

6 сакавіка - 130 гадоў з дня нараджэння **Івана Бялькевіча** (1883-1960), мовазнаўца.

6 сакавіка - 90 гадоў з дня нараджэння **Анатоля Ляляўскага** (1923-1995), рэжысёра тэатра лялек, народнага артыста Беларусі.

7 сакавіка - 75 гадоў з дня нараджэння **Mihaila Mihailavіча Charняўskагa** (1938 г.), археолага, мастацтвазнаўства, пісьменніка.

9 сакавіка - 130 гадоў з дня нараджэння **Францішка Аляхновіча** (пс. Ю. Монвід, 1883-1944), драматуруга і тэатральнага дзеяча, паэта, празаіка.

10 сакавіка - 220 гадоў з дня нараджэння **Канстанціна Радзівіла** (1793-1856), дзяржаўнага дзеяча, меізната, фальклорыста.

19 красавіка - 120 гадоў з дня нараджэння **Віктара Шымука** (Вікенці Мікалаевіч; 1933, Дзялятаўскі р-н - 1998), паэта, нарысіста.

21 красавіка - 120 гадоў з дня нараджэння **Міколы Шчаглова-Куліковіча** (1893-1969), кампозітара, музычнага і тэатральнага дзеяча.

13 красавіка - 90 гадоў з дня нараджэння **Б.Г. Скабло** (1923-1999), віяланчаліста, педагога, заслужанага артыста Беларусі.

19 красавіка - 120 гадоў з дня нараджэння **V.С. Гарбацэвіча** (1893-1935), драматуруга, педагога, заслужанага настаўніка БССР.

21 красавіка - 180 гадоў з дня нараджэння **А.М. Кішчанкі** (1933-1997), жывапісца, народнага артыста Беларусі.

23 красавіка - 100 гадоў з дня нараджэння **Я.Ф. Арлоўскага** (1863-1913), гісторыка, краязнаўца, педагога.

27 красавіка - 60 гадоў з дня (1953 г.) выйшаў у свет літаратурна-мастацкі і грамадска-палітычны часопіс "Шылдоўская".

10 сакавіка - 80 гадоў з дня нараджэння Серафіма Андраюка (1933 г.), крытыка, літаратуразнаўца, кандыдата філалагічных навук.

11 сакавіка - 110 гадоў з дня нараджэння Тодара Кляшторнага (1903-1937), паэта.

14 сакавіка - 90 гадоў з дня нараджэння Аляксандра Фёдаравіча Хацкевіча (1923-1995), гісторыка.

15 сакавіка - 75 гадоў з дня нараджэння Г.М. Малажай

(1938-2006), мовазнаўцы, літаратуразнаўцы.

17 сакавіка - 10 гадоў з дня нараджэння А.А. Аспенка (1943-2009), празаіка.

19 сакавіка - 10 гадоў з дня нараджэння Ю.А. Панятоўскага (1763-1813), ваенага і дзяржаўнага дзеяча.

25 сакавіка - 10 гадоў з дня нараджэння С.М. Некра-

Волі.

27 сакавіка - 90

Юбілейныя і памятныя даты 2013 года

Ліпень

1 ліпеня - 420 гадоў з дня нараджэння Альбрыхта Станіслава Радзівіла (1593-1856), дзяржаўнага дзеяча, пісьменніка, гісторыка.

1 ліпеня - 80 гадоў таго (1933 г.), у Менску заснаваны **Беларускі палітэхнічны інстытут** (цяпер Нацыянальны дзяржаўны палітэхнічны ўніверсітэт).

5 ліпеня - 75 гадоў з дня нараджэння У.Г. Машкова (1938-2000), празаіка.

5 ліпеня - 75 гадоў з часу заснавання **Нацыянальнага гісторычнага архіва Беларусі**.

6 ліпеня - 225 гадоў з дня нараджэння Дамініка Манюшкі (1788, Меншчына - 1848), асветніка, філантропа.

8-10 ліпеня - 20 гадоў таго (1993 г.) у Менску ў Вялікім тэатры оперы і балета праходзіў 1-шы з'езд беларусаў свету, які прыняў 9 дакументаў-зваротаў і дэкларацый.

9 ліпеня - 380 гадоў таго (1633 г.) маскоўцы напалі на **Полацак** і выпалі ўесь горад.

19 ліпеня - 25 гадоў таго (1988 г.) у Віцебску пабудаваны летні амфітэатр з саёмым вялікім ў краіне сцэнай і залай на 5400 месцаў. У ім штогод праводзіцца фестываль пеесні "Славянскі базар".

14 ліпеня - 100 гадоў з часу заснавання **Беларускага выдавецкага таварыства**. Дзейнічала ў Вільні да 1930 гадоў.

15 ліпеня - 75 гадоў з дня нараджэння Аляксандра Андрэевіча Шабаліна (1938. Пухавіцкі р-н), публіцыста, празаіка, заслужанага дзеяча культуры Беларусі.

23 ліпеня - 50 гадоў з дня нараджэння Алесія Іванавіча Бельскага (1963 г.), літаратуразнаўца, пісьменніка, доктара філалагічных навук, педагога.

25 ліпеня - 160 гадоў **Менскай пажарнай камандзе**. З 1994 г. гэты дзень адзначаецца як Дзень пажарнай службы.

28 ліпеня - 130 гадоў з часу заснавання **Гомельскага педагогагічнага інстытута**. (цяпер Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Ф. Скарыны)

Жнівень

1 жніўня - 90 гадоў з дня нараджэння М.М. Грынчыка (1923-1999), літаратуразнаўца і крытыка, заслужанага дзеяча науки Беларусі.

2 жніўня - 180 гадоў таго (1833 г.) пакараны на шыбеніцы **Мікалай Валовіч** (1806-1833), рэвалюцыянер, сацыяліст-утопіст.

4 жніўня - 175 гадоў з дня нараджэння Юзафа Беркмана (1838-1919), беларускага жывапісца.

5 жніўня - 80 гадоў з дня нараджэння П.А. Чомпелія (1933-1997), беларускага скульптара.

6 жніўня - 75 гадоў з дня нараджэння Ігара Міхайлавіча Лучанка (1938 г.), кампазітара, народнага артыста

СССР.

9 жніўня - 120 гадоў з дня нараджэння **В.Ф. Мачульскага**, беларускага літаратуразнаўца.

11 жніўня - 90 гадоў з дня нараджэння **В.І. Ялатава** (1923-1980), музыказнаўца, фолькларыста.

13 жніўня - 100 гадоў з дня нараджэння **А.В. Багатырова** (1913-2003), беларускага кампазітара, педагога, народнага артыста Беларусі.

14 жніўня - 110 гадоў з дня нараджэння **С.С. Бірылы** (1903-1978), акцёра, народнага артыста БССР.

21 жніўня - 75 гадоў з дня нараджэння **С.М. Ларчанкі**, беларускага мастака манументальна-дэкаратыўнага мастацтва, скульптара.

23 жніўня - 90 гадоў з дня нараджэння **А.А. Вейзэ** (1923-2001), беларускага мовазнаўца, педагога, перакладчыка.

25 жніўня - 60 гадоў з дня нараджэння **Ўладзіміра Арлова**, пісьменніка.

Верасень

28 жніўня - 125 гадоў з дня нараджэння **А.В. Багдановіча** (1888-1969), беларускага мовазнаўца.

Жнівень - 140 гадоў **Беларускай чыгунцы**. 10 гадоў таго (1937) ў Лідзе ўстаноўлены помнік-манумент "130 год Беларускай чыгунцы".

Верасень

1 верасня - Дзень ведаў, Дзень беларускага пісьменства.

4 верасня - 120 гадоў з дня нараджэння **Юзюка Фарботкі** (Язэпа Аўгусцінавіча; 1893-1956), беларускага паэта літаратуразнаўца, перакладчыка.

8 верасня - Міжнародны дзень пісьменнасці.

8 верасня - Дзень беларускай вайсковай славы.

10 верасня - 120 гадоў з дня нараджэння Аляксандра Міхайлавіча **Ляўданскага** (1893-1937), археолага.

10 верасня - 90 гадоў з дня нараджэння **Мікалая Вацлава Барыкі** (1923-1992), мовазнаўцы.

13 верасня - 130 гадоў з дня нараджэння **Янкі Быліны** (сапр. Іван Семашкевіч, 1883-1955), паэта, драматурга.

15 верасня - 10 гадоў таго (1933 г.) на плошчы Свабоды, адбылося ўрачыстае адкрыцце занава пабудаванай ратушы.

20 верасня - 110 гадоў з дня нараджэння **Наталіі Арсеніевай**.

20 верасня - 70 гадоў з

дня нараджэння **Ніны Мацяш** (1943-2008), паэтэса, драматурга, заслужанага дзеяча мастацтва Беларусі.

24 верасня - 120 гадоў з дня нараджэння **Паўліны Мядзелкі** (1893-1974), мемуарыста, заслужанага дзеяча культуры БССР.

13 жніўня - 100 гадоў з дня нараджэння **А.В. Багатырова** (1913-2003), беларускага кампазітара, педагога, народнага артыста Беларусі.

14 жніўня - 110 гадоў з дня нараджэння **С.С. Бірылы** (1903-1978), акцёра, народнага артыста БССР.

21 жніўня - 75 гадоў з дня нараджэння **С.М. Ларчанкі**, беларускага мастака манументальна-дэкаратыўнага мастацтва, скульптара.

25 жніўня - 100 гадоў з дня нараджэння **Сяргея Грахоўскага** (1913-2002), пісьменніка, заслужанага работніка культуры Беларусі.

25 жніўня - 75 гадоў з дня нараджэння **В.М. Целешчу**, мастаку, краязнаўцу фолькларысту.

26 верасня - Еўрапейскі дзень моў.

27 верасня - 110 гадоў з дня нараджэння **В.З. Харужай** (1903-1942). **Верасень** - 60 гадоў таго (1953 г.) адкрыта **Менская Сувораўская вайсковая вучыльня**.

Кастрычнік

1 кастрычніка - 110 гадоў з дня нараджэння **Алеся Змагара** (сапр. А. Х. Яцэвіч, 1903-1995), пісьменніка, драматурга, публіцыста.

7 кастрычніка - 225 гадоў з дня нараджэння **Івана Насовіча** (1788-1877), літаратара, мовазнаўца, лексікографа, фольклорыста.

8 кастрычніка - 130 гадоў з дня нараджэння **В.У. Блакіта** (сапр. Болтач, 1938-2007), празаіка.

8 лістапада - 130 гадоў з дня нараджэння **Вацлава Ластоўскага** (1883-1938), грамадска-палітычнага дзеяча, гісторыка, пісьменніка.

8 лістапада - 110 гадоў з дня нараджэння **Міхася Явара** (сапр. М.А. Карась, 1903-1933), паэта.

9 лістапада - 155 гадоў з дня нараджэння **У.К. Стукalіча** (1858-1918), гісторыка, літаратуразнаўца.

8 лістапада - 155 гадоў з дня нараджэння **Тадэвуша Урублеўскага** (1858-1925), адваката, публіцыста, грамадскага дзеяча.

8 лістапада - 75 гадоў з дня нараджэння **Івана Сачанкі** (1938 г.), гісторыка, журналист.

12 лістапада - 190 гадоў з дня нараджэння **П. М. Шпілэўскага** (1823-1861), этнографа, пісьменніка.

12 лістапада - 120 гадоў з дня нараджэння **Аналікоза Фларыяновіча Пупко** (1893-1984), майстра разьбы па дрэве ў г. Іванске.

16 лістапада - 125 гадоў з дня нараджэння **Вінцэса Гадлеўскага** (1885-1942), грамадскага дзеяча.

14 кастрычніка - 110 гадоў таго (1903 г.) на Слуцку

нарадзіўся **Сямён Косберг** (стваральнік ракет, авіяканструктар).

18 кастрычніка - 120 гадоў з дня нараджэння **У.І. Уладзімірскага** (сапр. Малейка 1893-1971), акцёра, народнага артыста СССР.

19 кастрычніка - 25 гадоў таго (1988 г.) у Менску створаны арганізацыйны камітэт "БНФ за перабудову "Адраджэнне".

20 кастрычніка - 280 гадоў з дня нараджэння **Адама Тадэвуша Станіслава Нарушэвіча** (1733-1796), гісторыка, паэта, рэлігійнага дзеяча.

22 кастрычніка - 80 гадоў з дня нараджэння **I.M. Дабравалюба** (1933-2010), кінарэжысёра, сцэнарыста, народнага артыста Беларусі.

23 кастрычніка - 190 гадоў з дня нараджэння **Адама Плуга** (сапр. Антон Антонавіч Пятровіч, 1823-1903), паэта, празаіка, журналіста.

24 кастрычніка - 85 гадоў з дня нараджэння **A.Y. Супруна** (1928-1999), мовазнаўца.

25 кастрычніка - 200 гадоў з дня нараджэння **І.М. Страмінскага** (1893-1952), мастака.

26 лістапада - 70 гадоў з дня нараджэння **В.У. Блакіта** (сапр. Болтач, 1938-2007), празаіка.

27 лістапада - 110 гадоў з дня нараджэння **Піліна Пестрака** (1903-1978), пісьменніка.

30 лістапада - 225 гадоў з дня нараджэння **К.А. Буйніцкага** (1788-1878), пісьменніка, публіцыста, краязнаўца.

Снегань

4 снежня - 10 гадоў таго (2003 г.) Канстытуцыйны Суд РБ признаў, што на працьцы парушающага баланс ужыв

Анадзённы пост. Малітва. Пост Еўхарыстычны

Пост мае вялікую сілу, ён арганізуе чалавека, выхоўвае вытрымку, мэтанакіраванасць і правільную самацэнку дзеянняў у духоўным вымярэнні. Хто посціца, той прытрымліваеца духоўнай праведнасці і чалавечай культуры. Нават кароткі анадзённы пост карэнным чынам мяне чалавека знутры, мяне яго выгляд і паводзіны, вяртае да праведнага і здаровага жыцця.

Анадзённы пост быў вядомы на Святой Зямлі ўжо ў глыбокай старажытнасці. На працягу аднаго дня пасцілі яўрэі, якія адмовіліся ад культу Ваала і Астарты. У Бібліі мы чытаем: "І сказаў Самуіл [прапор] усіму дому Ізраілеваму: калі вы сэрцам сваім звартаецеся да Господа, то выкіньце... багоў чужасеных і Астарт і схілце сэрці ваши Госпаду, і служыце Яму аднаму... I выкінулі сыны Ізраілевы Ваала і Астарт і сталі служыць аднаму Госпаду... I сабраліся ў Масіфу... і пасціліся ў той дзень, кажучы: сагрешылі мы перад Господам" (1 Цар. 7, 1-6).

На працягу дня, з усходу сонца да заходу, як было прынята, пасцілі сыны Ізраілевы перад бітвой з сынамі Веніамінавым. "Гады ўсе сыны Ізраілевы і ўесь народ... прышлі ў дом Божы і, седзячы там, плакалі перад Госпадам, і пасціліся ў той дзень да вечара" (Суд. 20, 26), - сказана ў Святым Пісанні.

Такім чынам, са сказанаага вышый відаць, што пост прайдуяе сябе effectuальным анатрэсавым інструментам, ён абліячае прыніцце важнейшых рашэнняў, з'яўляеца механізмам для іх реалізацыі. Гэта прайвілася ўжо на першых этапах развіцця ў невялікіх плямёнах Ізраіля і Іудзеі.

Трэба адзначыць, што пра пасты ў Бібліі прыгадваеца 72 разы.

Святое Пісанне бачыць у посце дабро, якое дапамагае чалавеку супрацьстаяць злу, дапамагае вяртанню да Господа Бога.

Новазапаветная традыція працягвае старазапаветную. У "Дзідахі", раннегрэсіянскім творы I ст., гаворыцца пра пост у сераду і пятніцу ўсяго года як днях, звязаных з крыжовыми пакутамі Збавіцеля Ісуса Хрыста.

Справады, пост у сераду і пятніцу - адна са старажытнейшых традыцый хрысціянскай Усяленскай Царквы, да якой мы настолькі прывыклі, што болынасць вернікаў проста ніколі не задумвалася аб tym, як і калі ён узнік. А пост гэты ўпершыню ўстанавіў вернікі-хрысціяне Сірыі ў пач. I ст., аб чым паведамлецца ў важным хрысціянскім "Вучэнні дванаццаці Апосталаў" ("Дзідахі").

Вядомы філосаф і педагог Арыген (каля 185 г. г. Александрыя - 253 г. г. Тыр) называў сераду і пятніцу постнымі днімі, і сам у гэтыя дні пасціўся. А свяціцель Афанасій Вялікі паведамляе, што "чалавек, які дазваляе сабе есці скромнае ў сераду і пятніцу, таксама распінае Господа".

Час посту - не выпадковы дні. Серада нагадвае нам пра здраду Іуды Госпаду нашаму Ісусу Хрысту. У Еван-

гелі паводле Св. Матфея чытаєм: "Архісвятары і кінжнікі вышуквали спосаб, каб загубіць Яго [Ісуса Хрыста], але баяліся людзей. Гады сатана пранік у Іуду, званага Іскарытам, аднаго з Дванаццаці. Той патишоў і давоміўся з архісвятарамі і начальнікамі варты, якім чынам выдаць Яго" (Лк. 22, 2-4).

У пятніцу ж адбылася такая падзея: "Потым паводле Яго [Ісуса Хрыста] на ўкрыжаванне... Там на Галгофе давалі Яму віно, змешанае са смірнаю, але Ён не ўзяў. Укрыжавалі Яго і падзялілі між сабою адзенне Яго паводле жэррабы... І быў надпіс на павелічленні віны Яго так пададзены: Валадар Гудзейскі. Разам з ім укрыжавалі двух зламчынцаў" (Мк. 15, 20-27).

У Евангеллі паводле Св. Іаана сказана: "З-за таго, што гэта была Пятніца, дык каб не пакідаць цел на крыжах у суботу, ... Іудзей прасіл Пілату, каб укрыжаваным паламалі голені і знялі іх целы. Прывішлі жаўнеры... Калі падышлі да Ісуса і ўбачылі, што Ён памёр ужо, не ламалі голеняў Яго, толькі адзін з жаўнеруў здай прабіў Яму бок, і адразу пачаўся кров і вада" (Ін. 19, 31-34).

Пост мабілізуе духоўную сілу малітвы ў славу Господа. Пра малітву вось што сказаў лаўрэат Нобелеўскай прэміі Алексіс Карэль:

Малітва - самая моцная форма энергіі, якая выпраменьваеца чалавекам. Яна з'яўляеца такой жа рэальнай сілай, як і зямное прыцяжэнне. Малітва, як рабіць у прыродзе, з'яўляеца крыніцай светла і энергіі. У малітве людзі імкнучца павялічыць свою абмежаваную часам жыццёвую энергию, звартаючыся да Бяскоці крыніцы ўсей энергіі ў Сусвет. Мы молімся, каб хоць частка гэтай сілы перайшла да нас.

Нават калі мы нешта просім Бога, нашы чалавечыя недахопы кампенсуюцца і мы становімся мацнейшымі і здаваецца імі. Звартаючыся да Бога ў шчырай малітве, мы ўдасканальваем свою душу і цела. Немагчыма, каб хоць бы адно імгненне малітвы не прынесла станоўчых вынікаў любому мужчыне ці жанчыне.

Пост Еўхарыстычны (лац. ieiunium eucharisticum) - устрymанне ад прывіту ежы і піцція перад Святым Прычастцем (Кар. 11, 20; 2 Пят. 2, 13; Дзн. 2, 46).

Тайнства Прычастця ўстаноўлена Сямі Ісусам Хрыстом на апошній Пасхальнай вічэры (Мф. 26, 26-29; Мк. 14, 22-25; Лк. 22, 19-21). Яно неабходна кожнаму хрысціянину для выратавання, паколькі Гасподзь сказаў: "Хто спажывае Цела Мае і п'е Кроў Маю, той мае жыццё вечнае, і Я ўвасрэчу яго ў дзень апошні" (Ін. 6, 54).

Раннія хрысціяне еўхарыстычны пост не практыкалі, Святое Прычастце ў іх атаясамлівалася з брацікімі вічэрарамі, якія ў многім падобны да іудзейскай святочнай трапезы.

Брацікі вічэрары, ці вічэрары любові, праводзіліся ў хрысціянскіх цэрквях з доб-

раахвотных ахвярапрынашэнні. Яда перад вічэрай асвячалаася. Яна складалася звычайна з гародніны, рыбы, мясных і мучных вырабаў. Не выключалася і віно.

Урахыстасць звычайна пачыналася з абмывання рук, а затым і малітвы. Падчас вічэрары спяваліся пеаны і іншыя святыя песні, чыталіся і тлумачылі месцы са Святога Пісання. Пасля заканчэння рабіўся грашовы збор для бедных, удоў, сірат. Усё канчалася малітвой і брацікімі цалаваннем.

Яўнія грэшнікі і тыя, хто публічна каяўся, да вічэрары не дапускаліся.

У старажытнай хрысціянскай Царкве такія брацікія вічэрары былі даволі распаўсюджанымі і, як ужо гаварылася, былі раўназначны Прычасцю.

Еўхарыстычны пост распаўсюджваўся ў Царкве паступова паміж III і IV стст., а першымі яго пачалі практыкаваць вернікі Паўночнай Афрыкі.

У канцы IV ст. 28-ае правіла Гіпонскага сабору (393 г.) і 29-ае правіла III Карфагенскага сабору (397 г.) узвілі патрабаванне, каб Прычасце прымалася толькі нашча.

У VII ст. шэраг канонаў, прынятых на розных намесных саборах Захаду і Усходу, сведчань, што Святое Прычастце нашча стала паўсюднай нормай.

Першы афіцыйны дазвол змякчыць патрабаванні да Еўхарыстычнага посту і скраціць яго ў пэўных сітуацыях даў Папа Пій XII у Апостальскай Канстытуцыі Christus Dominus (6.01.1953 г.). Тлумачніне было дадзена ў Наставленнях Свяшчэннай Канцыляры. У прыватнасці, перад Святым Прычасцем у вічэрні час было рэкамендавана ўстрымлівіцца ад ежы і алкагольных напіткаў прыцягненіем трох гадзін, а на працягу адной гадзіні - ад любых напіткаў. У тым жа дакументе ўводзілася паслабленне для хворых і світароў, якія павінны былі праводзіць набажэнства ў позні час. У хуткім часе ўсе нормы, якія рэкамендаваліся для вічэрніх мес, сталі ва Усяленскай Царкве ўніверсальнымі для ўсіх, хто прычашчаеца ў любы час сутак (ад 25.03.1957 г.).

Нарэшце, 21.11.1964 г. (у дзень закрыцца 3-яя сесіі Вітыканскага сабору) Папа Павел VI аўбяўі аб скарачэнні мінімальнай працягласці Еўхарыстычнага посту перад прычашчэннем да адной гадзіні. Гэта норма замацавана ў 1983 г. (СIC919, §1).

У Праваслаўнай Царкве строгі Еўхарыстычны пост застаецца ў сіле. У XX ст. некаторыя архісвятары і пастары началі ўводзіць правіздненне Літургіі асвячэння Дароў, а таксама Літургіі Вялікага чацвяртага ў вічэрні час, каб большая колькасць вернікаў мела магчымасць на іх прычасціца.

У гэтых выпадках пэўная працягласць еўхарыстычнага посту рэкамендуецца ў парадку прыватнай пастарскай ініцыятывы.

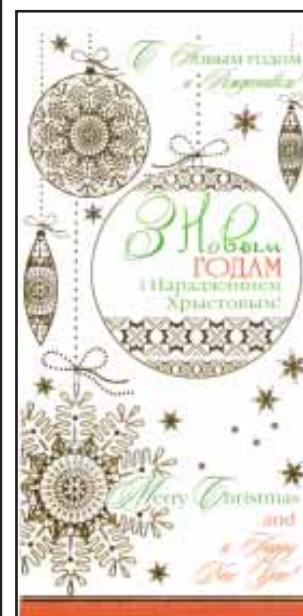
(Працяг будзе.)

Ксёндз-пробащ Мінскага касцёла Св. Сымона і Св. Алена У. Завальнюк, магістр тэалогіі, кандыдат гістарычных науку.

Вішавані на адрас ТБМ

Паштоўка ад Івонкі Сурвілы

Шчаслівых святаў і чудоўнага Новага года!

Іман А. Голірыч.

Часовы павераны ў справах ЗША.

Амбасада ЗША, Мінск.

Шчыра вішицем з Раствром і Новым Годам!

Амбасада Італіі.

"Бо нарадзілася нам Дзіця, даадзены Сын нам, і юладарніцтва на Яго плячах..." (Іс. 9:5)

Шаноўныя сп. Алег!

Вішую Вас са святам

Нараджэння Христовага!

У гэты час Бог паслаў у свет Свайго Сына, каб народ, які жыў у цемры, убачыў свяцло Яго збаўлення. Сёння Зорка нашага Господа і Збаўцы таксама зяле для беларускага народа і Божыя абязцанні спаўняюцца для нас.

Жадаю, каб Госпад Ісус дабраслаўляў Ваша штодзённае служэнне Яму і Яго Валадарства пашыралася ў нашай зямлі!

Станіслаў Акінчыц.

Шаноўныя сябры, калегі!

Шчыра вішицу ў Калядамі

і Новым годам!

З дароду Вам і Вашым

родным, любові, дабрабыту,

шанавання і ажыццяўлення

планай.

Шчаслівых святаў! Хай яны

намхніць Вас атрымлімам!

Жыве Беларусь!

Аляксандр Мілінкевіч,

старшыня Руху

"За Свабоду".

(Заканчэнне. Пачатак у
папярэднім нумары.)

З другога паўгоддзя 1965 года я заміж газеты "Советская Белоруссия" выпісаў "Звязду", а жонка маскоўскую "Учительскую газету" замяніла на беларускую "Наставніцкую газету". Непрыкметна пачалася беларусізацыя нашай сям'і. Матэрыялы "Звязды" я чытаў уголас, жонка гэта рабіла праз сябе. Вельмі хутка адчуў, як да мяне вяртаючы і беларуская лексіка, і беларускае вымаўленне. Усяму гэтаму шмат увагі надаў у час аднаго з чарговых адпачынкаў. У тых гадах мы разам з жонкай адпачывалі толькі ў маёй роднай вёсцы Магільнае Узденскага раёна. З мамай (усё жыццё называў яе на Ві) я ніколі не гаварыў па-рускі, бо яны, праvodzichы міне ў 1945 годзе на вучобу ў Менск, вельмі настойліва прасілі, як буде прыяджаць дамоў, размаўляць з землякамі толькі па-мясцоўму, бо інакш будуць смяяцца, дакараць. На гэтых маміны словы я ніколі не забываўся, і калі знаходзіўся ў сваёй роднай хате, усяляк стараўся не ўжываць гародскіх (рускіх) слоў, асабліва пры маме.

Калі вяртаўся з адпачынку ў Менск, вёс, як пазней пераканаўся, самы дарагі для Васі падарунак: цвёрдую рапушчасць беларускамоўным, праўда, на пачатку толькі на калідоры, у вузкім коле сяброў, бо для публічнага выступлення ой як яшчэ многа не ставала. Дарагі сябра быў бясконаці рады да пачутага. На маю моўную трансфармацыю імгненна адразу прайгавалі, прычым у бальшыні выпадкаў пазітыўна, самыя блізкія калегі па працы. Нацыянальная ж ніглісті пазіралі са здзіўленнем, а некаторыя з іх назвалі міне "белай варонай". А быў і такі з багатым жыццёвым досведам чалавек, што раіў з ужываннем беларускай мовы пачакаць да абароны дысертациі. Такую прарапанову падтрымаў і Вася, падрэкамендаваў пакуль што калыстата родным словам толькі з надзеінімі сябрамі. Мірыца з такім, лічу, цалкам абгрунтаваным аблежаванням давялося нядоўга, бо ў канцы чэрвеня 1966 года абараніў кандыдатскую дысертацию і праз кароткі тэрмін атрымаў на руки адпаведны дакумент.

Фармальна я выйшаў на навуковы ўзровень Васія. Але толькі фармальна, бо на той час ён, акрамя вышызгаданай манаграфіі, пераважна ў пеўядычным друку, даволі часта выступаў на канферэнцыях і сімпозіюмах, прысвечаных актуальным праблемам міжнароднага супрацоўніцтва Беларускай ССР. Росту яго папулярнасці ў свеце добра паспрыяў уздел у напісанні калектыўнай працы "Сотрудничество Белорусской ССР с социалистическими странами", якая выйшла з друку ў 1970 годзе. Я ж па інерцыйнай працягваў даследаваць гісторыю чигуначнага транспарту БССР, толькі ўжо не за гады сямігодкі, а за ўвесі паслявасенны перыяд. Вася не апраўдваў мой выбар, але і рашуча не пратэставаў, бо пісаць жа сваю працу я наважыўся толькі па-беларуску, аналагу чаму яшчэ не мелася ў айчыннай гісторыяграфіі. Пісаў з вялікай ахвотай і ніколі не саграшу, калі скажу, што тлу-

Ён родам з Сіняўкі: нацыянальныя прыярытэты ў асабістым жыцці і навуковай дзейнасці Васіля Тоўстага (Талстога)

мачылася такое выбарам беларускай мовы ў якасці рабочага інструменту. Кніга выйшла з друку ў 1976 годзе пад назвай "Аднаўленне і развіццё чигуначнага транспарту Беларускай ССР (верасень 1943-1970 гг.)". Сярод тых, каму я падпісаў, быў і старшы навуковы супрацоўнік Сектара гісторыі єўрапейскіх сацыялістычных краін беларускамоўны Аляксандр Пятрунікай. Атрымаўшы з маіх рук кнігу, ён сказаў:

- Леанід Міхайлавіч, пасля гэтай кнігі Вам ужо не варта браца за напісанне другой.

- Чаму? - пытаюся.

- А таму, што Вы ўжо увайшлі ў гісторыю як арыгінальны даследчык. Да Вас па вытворчай праблематыцы нікто не пісаў навуковых прац па беларуску і, упэўнены, ужо не напішуць.

Словы А. Пятрунікава я не прыняў усур'ёз, але што ён сканцэнтраваў іх на беларускай мове, мяне вельмі ўсцешыла і адразу ж стукнула ў голаў думка, што за ёсё гэта трэба дзякаваць майму дарагому сябру Васілю.

У той час улюбёнаі тэмай нашага дыялогу з Васем было "разгромнае" будаўніцтва камунізму. І ён, і я лічылі гэта ўтопіяй. Ні на краплю не падзялялі хвалённую "ленінскую" нацыянальную палітыку, лічачы яе галоўным віноўнікам культурна-моўнай асіміляцыі беларусаў. Не раз партыйная арганізацыя Інстытута схіляла і Васю, і мяне да ўступлення ў шэрагі. Ні на краплю не можна аднесці да старшага навуковага супрацоўніка, доктара гісторычных навук Сяргея Вайтовіча (1925-1989). Свайм манаграфічнымі працамі ён глыбока і ўсебакова паказаў узел Беларускай ССР у міжнародным жыцці. Вось назвы толькі некаторых з іх: "БССР у борбë за мир и сотрудничество между народами (1945-1965 гг.)", "Белорусская ССР и развивающиеся страны (1945-1970 гг.)", "В борьбе за мир и безопасность народов", "БССР в отношениях СССР с развивающимися странами (1971-1985 гг.)". Спаўна валодала навуковым патэнцыялам стаць доктарам гісторычных навук Галіна Сяргеева. І яна, напэўна, стал бы, не эміграваўши разам са сваімі дзецімі ў Канаду. У Сектары гісторыі єўрапейскіх сацыялістычных краін Інстытута гісторыі АН БССР з 1971 года распачаў свой шлях у навуку Аляксей Кароль. Адной з галоўных прычын, што не здабыў сабе ступені доктара навук, - гэта яго актыўны ўдзел у грамадска-палітычнымі жыцці краіны, ідучы з працы, мы, як толькі магі, "папівали" КПСС за ёсё грахі перад народам, а калі я вярнуўся з адпачынку, даведаўся, што за дзень ці два да гэтага Вася напісаў заяву на ўступленне ў партыю. Ідучы па калідоры, заўважыў прытуленага да вакна нядайняга крытыка большавіцкай партыі і тут же адварнуў ад яго галаву ў другі бок, каб не павітацца.

- Лёня! Лёня! - выбухнула з вуснаў будчага большавікі. - Што з табою? Куды ты так без аглядкі шпарыш?

Не пачуўшы ад мяне і слова, віноўнік той нязвыклай для нас сітуацыі імкліва рушыў да мяне, моцна ўхапіўся за руку і пачаў тлумачыць прычыны ўсаму ўчыненаму. А зводзіліся яны Васем да таго: калі ёсё задуманае спраўдзіцца, дык будучы камуністам, можа займу такую кіраўнічую пасаду, што буду хоць у нейкай ступені ўплываць у лепшы бок на нашае занядбалае нацыянальна-культурнае жыццё. Такое апраўданне мяне незадаваць, але і рашуча не пратэставаў, бо пісаць жа сваю працу я наважыўся толькі па-беларуску, аналагу чаму яшчэ не мелася ў айчыннай гісторыяграфіі. Пісаў з вялікай ахвотай і ніколі не саграшу, калі скажу, што тлу-

тym, каб і сам стаў камуністам, дык таксама мог бы выбіцца на ўплывовую прэстыжную пасаду і хоць штосыці карыснае зрабіць дзеля беларускай нацыянальнай справы. У ёй жа ў 1970-я было столькі ўсяго трагічнага, аntyчнага, ганенага!

Нацыянальны ніглізм істотна спаралізаў беларускі народ і як на дзіве - інтэлігэнцию, а большавіцкі ідэолагічны не пераставалі трубіць пра яго нечуваны духоўны росквіт, рэальную здольнасць хоць з аўтра пачаць жыцць, як пры камунізме.

Вася не памыліўся ў сваіх прагнозах на асабістую кар'еру пасля ўступлення ў шэрагі КПСС. Каяля дзесяці гадоў (1973-1982) знаходзіўся на пасадзе загадчыка Сектара гісторыі єўрапейскіх сацыялістычных краін Інстытута гісторыі АН БССР. Стараўся сіламі свайго калектыву даследаваць самыя актуальныя праблемы, браць працу не толькі здоўльных да навуковай дзейнасці людзей, але і адданых беларускай нацыянальнай ідэі. Пад яго кіраўніцтвам у Сектары працаўалі і такія асобы, што пазней сталі добра відомымі ў краіне наўкоўцамі, грамадска-палітычнымі, культурнымі дзеячамі. Сказанае ў першую чаргу можна аднесці да старшага навуковага супрацоўніка, доктара гісторычных навук Сяргея Вайтовіча (1925-1989).

Свайм манаграфічнымі працамі ён глыбока і ўсебакова паказаў узел Беларускай ССР у міжнародным жыцці. Вось назвы толькі некаторых з іх: "БССР в борбë за мир и сотрудничество между народами (1945-1965 гг.)", "Белорусская ССР и развивающиеся страны (1945-1970 гг.)", "В борьбе за мир и безопасность народов", "БССР в отношениях СССР с развивающимися странами (1971-1985 гг.)". Спаўна валодала навуковым патэнцыялам стаць докторам гісторычных навук Галіна Сяргеева. І яна, напэўна, стал бы, не эміграваўши разам са сваімі дзецімі ў Канаду. У Сектары гісторыі єўрапейскіх сацыялістычных краін Інстытута гісторыі АН БССР з 1971 года распачаў свой шлях у навуку Аляксей Кароль. Адной з галоўных прычын, што не здабыў сабе ступені доктора навук, - гэта яго актыўны ўдзел у грамадска-палітычнымі жыцці краіны, ідучы з працы, мы, як толькі магі, "папівали" КПСС за ёсё грахі перад народам, а калі я вярнуўся з адпачынку, даведаўся, што за дзень ці два да гэтага Вася напісаў заяву на ўступленне ў партыю. Ідучы па калідоры, заўважыў прытуленага да вакна нядайняга крытыка большавіцкай партыі і тут же адварнуў ад яго галаву ў другі бок, каб не павітацца.

- Лёня! Лёня! - выбухнула з вуснаў будчага большавікі. - Што з табою? Куды ты так без аглядкі шпарыш?

Не пачуўшы ад мяне і слова, віноўнік той нязвыклай для нас сітуацыі імкліва рушыў да мяне, моцна ўхапіўся за руку і пачаў тлумачыць прычыны ўсаму ўчыненаму. А зводзіліся яны Васем да таго: калі ёсё задуманае спраўдзіцца, дык будучы камуністам, можа займу такую кіраўнічую пасаду, што буду хоць у нейкай ступені ўплываць у лепшы бок на нашае занядбалае нацыянальна-культурнае жыццё. Такое апраўданне мяне незадаваць, але і рашуча не пратэставаў, бо пісаць жа сваю працу я наважыўся толькі па-беларуску, аналагу чаму яшчэ не мелася ў айчыннай гісторыяграфіі. Пісаў з вялікай ахвотай і ніколі не саграшу, калі скажу, што тлу-

мадзянскай вайны (1986-1989 гг.). Чаму такі па-за ўсялякага сумнення таленавіты навуковец не стаў доктарам гісторычных навук, вядома, відаць, толькі аднаму яму.

Ніяк нельга назваць Васю шчаслівым бацькам і мужам. Пры ўсім жаданні і вялікім старанні ніхто з дзяцей не пайшоў яго шляхам. Асабліва шмат надзеі ускладваў на сына, а той стаў афіцірам і шмат гадоў служыў дзесьцы ў Падмосков'і. Ад некаторых знаёмых чуў, што ў яго нібыта нядайна памёр сын. Не пашчасцілі Васю і жонку: вельмі рана, прыкладна ў 45 гадоў, развіталася зімным жыццём. Новай сям'і не стварыў, хати з яго знешнім прыгажосцю, выключнай тактойнасцю, заслужана высокім аўтарытэтам у шырокіх колах навуковай і творчай інтэлігэнцыі, з гэтым не мелася бацькіх праблем.

Дзесьцы з сярэдзіны 1960-х гадоў мы з Васем ужо працаўвалі ў розных сектарах (аддзела), што ніколік не адбілася на нашых заўжды сяброўскіх узаемадачыненнях. Ён шчыра радаваўся выхаду ў свет у 1976 годзе маёй згаданай вышэй манаграфіі па чигуначным транспарце Беларусі і перажываў, што мне, каб абараніцца па дадзенай праблеме доктарскую дысертацию, патрэбна было кнігу і ўсе іншыя свае публікацыі з беларускай мовы перакласіц на рускую. Такую драконайскую практику ўвяляў ў 1975 годзе Вышэйшая атэстацыйная камісія (ВАК) пры Савеце Міністраў СССР для ўсіх навукоўцаў-гісторыкаў, што пісалі свае працы на рускай мове. Я палічыў для сябе за вялікую зінагогу, каб дзяржава не надрукавана. При сустрэчах - а яны заўжды былі цікавымі, запамінальнымі - размова пра доктарская дысертация не вялася. З усіх размову першай паловы 1980-х гадоў, адна, як нікак іншая, вельмі глыбока, ўрэзала ў моя памяць. У неё на канцы адчыненых дзвіярах майго кабінета на зыходзе працоўнага дня паказваеца Вася і кажа:

- Лёня, мне трэба суп'ёзна пагутарыць з табою.

- Ну, раз трэба, я гатоў.

Пры выхадзе з будынка Інстытута мне кінуўся ў очы занадта ж ужо засмучаны выгляд майго сябра. Таму, як толькі выйшлі на вуліцу, адразу запытываў:

- Вася, што здарылася?

Давай выкладай хутчэй.

- Я нікому гэтага не скажу, а з табой, як з быўлым чэкістам, хачу падзяліцца.

- Ды канчай ты з гэтым чэкістам! Гэта так даўно было, што сёння ўжываць такое слово ў дзіўненні да мяне прости недаречна.

- Ну добра, выбачай. Ды вось, ведай і нікому не скажу. Днямі мяне выклікалі ў Камітэт дзяржавай бяспекі. Размова доўжылася не адну гадзіну, але чым усё гэта скончылася, не скажу. Думаю, што тэста і сам здагадаўся. Хачу парадайць: будзь вельмі асіярожны ў размовах з людзьмі. Сярод супрацоўнікаў нашага Інстытута дый іншыя ёсць ўсялякія асобы. Ой, як добра праінформаваны ў КДБ пра ўсё, што рабіцца ў нас.

Тая размова цягнулася нядоўга, але пакінула добры аддзіг на памяці. Мне вельмі шкада было Васі, бо моцнай псіхікай, цвёрдым харктарам ён не вызначаўся. Нават і ў контактах са мною стаў прамерна маўклівым, неахвотным на слова. Амаль ніколі на твары яго не з'яўлялася радасная, шчаслівая ў

Паганіні

Вочы майстра - сляпяя пальцы -
на вяках пракладаюць шлях.
Ды чамусыці аб струны раница
да крыві найчасцей душа.

Як самому з сабою справіца?
Па анёлу на дзве рукі...
Калі пальцы, як свечкі, плавяцца -
слёзы просияцца ў жабракі.

Падпілоўвала здрада хіжая,
падпільноўвала кожны крок...
Тройчы ўмёршы,
ніхто не выжыў шчэ,
нават Бог. Паганіні змог:

Ван Гог

Лякарня страшней астрога.
Тут кожны медбрат - Пілат.
Парыж палюбіў Ван Гога
за тое, што ён - вар'ят...

Калі з гільянінай скрухай
глядзіць на цябе малъберт,
патрэбна адрезаць вуха,
каб выйшаў аўтапартрэт...

Ды нат калі д'ябал з рога
лье ў горла штоноч абсент,
Вам Бога заміж Ван Гога
усё ж не прадаў Вінсент!..

25. 09. 2012

Арда

Вользе Інатаўай

У чужынцаў - звычка такая -
за сабою паліць масты.
Як разгублена вол рыкае,
як дрыжаць між павекаў ксты...

А дымы над бязмежным краем
працінаюць стрэл спічакі...
Гэта Бог за грахі карае
вузкавокі, як крымчакі.

Твар Іуды між хмар лунае,
уплісіць ў душу цвікі.
Сонца-шчыт у руках Мамая
не заходзіць аж тры вякі...

Не змазолелі ў кроў калені,
не прадалі душу ў ярмо.
Спакон веку свабоду мелі
і сягоння не аддамо!

Грэшнік

Хай за гэта мяне караюць,
хай за праўду распнущы, і ўсё ж -
заміж крыжка ў душы хаваю,
як Варава, халодны нож.

Абвіла, як змяя, дарога,
дні згарчэлі на лебяду.
Не з крыжком, а з нажом да Бога
на паклон у царкву іду...

Крыж - у Бога, а нож - у Смерці,
а душа у мяне баліць.
Як жагнаюся, дык у сэрцы
крыж аб нож серабром звініць.

Марыя Магдалена

Хто прымусіў устаць з каленяў,
хто цябе ад грахоў збярог?
Хто імя тваё, Магдалена,
прыгубіў, як прычасце?
- Бог!

Заснавальнік:
ТБМ імя Францішка Скарыны.
Пасведчанне аб реєстрацыі № 908 ад
18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам
інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:
231293, Лідскі р-н, в. Даліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:
231282, г. Ліда-2, п/с 7.
E-mail: naszaslowa@tut.by

Эдуард Акулін

Бой з сабой...

Хто душу захаваў ад тлену
Хто з табой, як з сястрою, лёг?
Хто паклаў у пустую жмено
не дзінар, а надзею?
- Бог!

Хто слязу залатую з веяў
у бурштын пераплавіць змог?
Хто раз'юшаных фарысеяў
супакоў, як блох?
- Бог!

Хто крывёю свой шлях адмеціў?
Хто прыпаў да біблейскіх ног?
Хто табе прашантай, як венер,
Аліуя, Марыя?
- Бог!

2010 г.

След

Не ў Евангеллі,
а у гліне
віфліемскай
згубіла след
небаверна Еўфрасіння...

Бог заўважыў
яго
і з гліны
той спачатку
зляпіў цагліну,
а пасля -
беларускі свет.

Пацалунак Іуды

Дух Гасподні лунаў над светам,
цела ела цвікоў іржа,
а ўжо ён, пацалунак гэты,
споўз, як смоўж, на зямлю з крыжа.

Камнем кануць народы ў Лету,
час застанецца без замкоў...
Толькі ён, пацалунак гэты,
пераможа арду вякоў.

Ноч агорнэ крылом планету,
Госпад вернецца, каб судзіць...
Ну, а ён, пацалунак гэты,
будзе ў цэмпры Яму свяціць.

Бой з сабой

І гарачы сінайскі венер,
і грыфоны - сляпой ардоў -
мелі, Госпад, цябе наўвеце,
калі ты распачнеш свой бой.

І жанчыны у чорным зрэбі,
і аракулаў гулкі рой
мелі, Госпад, цябе наўвеце,
калі ты распачнеш свой бой.

І апосталы - твае дзеци,
і Анёл з залатой трубой
мелі, Госпад, цябе наўвеце,
калі ты распачнеш свой бой.

Але кожны з іх, чуеш, кожны
сніў трумф пераможны твой.
І ніхто й не падумаў, Божа,
што ты бой распачнеш з сабой.

Ной

Збігневу Гордзею

Сорак раз пасылаў сякеры
у сваты да сырых камлёў
і каўчэг будаваў свой з веры,
што ўратуе жыццё Любоў.

Давяраўся, як брату, зверу,
з птушкай раіўся, як з сястрой,
і каўчэг будаваў свой з веры
у Гасподняе слова Ной.

Моўчкі зносяў людскія кіпіны:
- Дзе ты плаваць сабраўся, Ной?
І ў каўчэг запрашаў расліны,
Як паломнікаў, на пастой.

Перамогши ў вайне з Патопам,
здзесніў Госпадаў запавет...
І ужо не з нуля, а з Ноі
нарадзіўся нанова свет!

Лён

Ахвярую Алесю Бяляцкаму

Мне прыснілася сёння Доля,
запаветны, як Слова, сон.
Мы з Сысом у нябесным полі
разам жалі блакітны лён.

Разам жалі, ды раптам серпам
я адцяў галаву вужу,
і цярновая слёзы свербам
разарвалі маю душу.

Я заплакаў з такім адчаем
на які толькі ў сненні змог,
як па брату забітым Каін,
як Пілат ля Хрыстовых ног...

І сказаў мне на гэта Толя:
- Плачаць, - значыць грахом жывеш...
Вуж скрываўлены ў белым полі -
гэта мой развітальны верш.

І замоўк. І пайшоў няспешна,
аж пакуль між аблок не знік.
Над вужом, над забітым вершам
лён гайдаўся, як сіні німб.

Вавілон

У Вавілоне - каінавым месце -
жыццё не ў смак - ён вырас на крыві...
І ў позірку патрэсканым на фрэсы
няма ні краплі боскае Любові.

Быць захацелі небажыхарамі --
рабы спакусы, вершнікі аблок....
І за гардыню Госпад пакараў іх,
даў им урок ад вечнасці за крок...

Бо замік Веры - вежу збудавалі,
перамаглі, як хтось крычаў, вякі...
Ды раптам, як на трызне, заспявалі
кожны па-свойму ўсе галаснікі...

Давёўшы вавілонцаў да вар'яцтва,
абрынуліся "вечныя" муры,
а разам з імі - богапанібрацтва,
а разам з імі - "небажыхары"...

5. 12. 2012 г.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Марыя Баравік, Вінцук
Вячорка, Юрась Каласоўскі, Юля Карчагіна, Леакадзія
Мілаш, Максім Новік, Язэп Палубіцкі, Аляксей
Пяткевіч, Уладзімір Содаль, Станіслав Суднік,
Павел Сцяцко, Алег Трусаў.

<http://nashaslova.mns.by/> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> <http://tbm-mova.by/>

Ляцім да зор...

Ахвярую Паўлу Бераговічу

Душам дзвюм у аўто няцесна,
калі ў вочы Анёл глядзіць...

Прытуліўшы жыццё да крэсла,
па-апостальску Павел спіць.

Зэльва, Слонім, Стадубцы мільгаюць,
як каметы ў аконным склі.

Павел спіць і пакуль не знае,
што і ў снах Беларусь жыве...

Гэта ведаў адзін Купала,
калі падаў з нябёс, як сцяг...

Калі бел-чырвон-белай стала -

не кашуля - душа ў грудзях.

А дарога - стралой з-пад колаў,
ажно свішча ў вушах прастор.

І сляза на шчаці Анёла,

мо таму, што ляцім да зор?..

17. 11. 2012 г.

Было...

Калісі глядзеў на сонца я...
Максім Баедановіч

Ты ўся сатканая з лілей,
ты ўся сатканая з туман...

Віно з вадой змяшаў Арфей,

а я віну змяшаў з падманам...

А я насмеліўся сказаць
і паўтараць, як пасаль, бясконца:

- Гасподзь жанчын таіхі ствараць

павінны быў з праменія сонца...

Бо ты і ёсць сама свято,

што асяляпляе і чару...

Хай нехта скажа мне: - Было...

Было... Аслеп... Гасподзь даруе.

Быттінне

Л. Дранько-Майсюку і
Ул. Някляеву

Па дарозе з Вільні на Менск,
наліваючы ў чаркі крупнік,

я ўявіў, як у вусны рэк,

нібы ў сурмы паэты трубяць.

Па дарозе з Вільні на Менск,
на шляху з варагаў у грэкі

адбіваўся жмудзінскі лес,

нібы лес у крывіцкіх рэках.

Па дарозе з Вільні на Менск,
нас было такіх толькі троє,

тых, хто мёдам разбавіў кроў,

і здалася без бою Троя...

Па шляху, што аслеп ад слёз,

нас было такіх крыву болей,

хто журбу кантрабандай вёз

па аднітай у нас Пагоні.

Аўтары цалкам адказныя за падбор
і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.

231300, г. Лі